

**SYTUACJA WYBRANYCH ELEMENTÓW
SEKTORA PRODUKCJI MIĘSA WIEPRZOWEGO
W POLSCE NA TLE NAJWAŻNIEJSZYCH
PRODUCENTÓW W UNII EUROPEJSKIEJ**

Damian Knecht, Sebastian Środoń

Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

Abstrakt. W artykule przedstawiono sytuację wybranych elementów sektora produkcji mięsa wieprzowego w Polsce, na tle największych producentów wieprzowiny w Unii Europejskiej. Analizowano wielkość produkcji oraz ceny trzody chlewnej. Dokonano porównania kosztów i opłacalności produkcji świń w wybranych krajach członkowskich Wspólnoty.

Słowa kluczowe: rynek mięsa wieprzowego, produkcja i konsumpcja wieprzowiny, ceny trzody chlewnej, koszty produkcji, opłacalność produkcji

WSTĘP

Sektor produkcji mięsa wieprzowego jest zaliczany do najważniejszych branż rolniczych nie tylko w Polsce, lecz także w Unii Europejskiej i na świecie. Wieprzowina stanowi podstawę żywienia ludności i szacuje się, że w 2015 roku konsumpcja mięsa wieprzowego wzrośnie do 18 kg/osobę [Kozera 2010]. Przewiduje się, że globalny wzrost popytu na wieprzowinę do 2021 roku wyniesie około 14,5 mln t. Spożycie mięsa wołowego wzrośnie o 10,4 mln t, a światowa konsumpcja drobiu o prawie 23,1 mln t. Przewiduje się również wzrost spożycia mięsa owczego o około 2,4 mln t [Agricultural... 2012].

W związku ze wzrostem popytu na mięso w skali globalnej, szczególnie ważna staje się kwestia obserwacji i analizy rynków wieprzowiny w krajach, które są jej najwięk-

szymi producentami na świecie. Polska znajduje się w czołówce państw produkujących trzodę chlewną i odgrywa istotną rolę na unijnym rynku wieprzowiny.

Celem artykułu było przede wszystkim przedstawienie wybranych elementów sektora produkcji mięsa wieprzowego w Polsce, jako członka UE. Posłużono się informacjami o charakterze statystycznym i opisowym wykorzystując dane z ośrodków monitorujących rynek trzody chlewnej we Wspólnocie. Dla zobrazowania sytuacji na rynku globalnym wykorzystano także dane z Departamentu Rolnictwa Stanów Zjednoczonych (USDA). Artykuł ma charakter przeglądowy i omawia podstawowe informacje dotyczące światowego, unijnego, a przede wszystkim polskiego rynku wieprzowiny.

PRODUKCJA I SPOŻYCIE MIĘSA WIEPRZOWEGO NA ŚWIECIE

Światowa produkcja mięsa wieprzowego wzrosła od 2008 roku z 97,83 mln t, do 101,66 mln t w 2011 roku. Według prognoz Departamentu Rolnictwa Stanów Zjednoczonych w 2012 roku przewiduje się znaczny wzrost globalnej produkcji wieprzowiny do 104,36 mln ton (tab. 1).

Tabela 1. Światowa produkcja wieprzowiny (tys. t)
Table 1. World production of pork (thous. t)

Kraje – Countries	Lata – Years					
	2008	2009	2010	2011	2012*	2012/2011
Świat – World	97 826	100 547	102 902	101 662	104 357	102,7
Chiny – China	46 205	48 905	51 070	49 500	51 600	104,2
UE-27 – EU-27	22 573	21 279	22 011	22 354	22 523	100,8
USA	10 599	10 442	10 187	10 332	10 562	102,2
Brazylia – Brazil	3 015	3 130	3 195	3 227	3 311	102,6
Rosja – Russia	1 736	1 844	1 920	1 995	2 100	105,3
Wietnam – Vietnam	1 850	1 910	1 930	1 960	2 000	102,0
Kanada – Canada	1 786	1 789	1 772	1 770	1 775	100,3
Japonia – Japan	1 249	1 310	1 292	1 267	1 275	100,6
Filipiny – Philippines	1 225	1 240	1 225	1 260	1 265	100,4
Meksyk – Mexico	1 161	1 162	1 165	1 182	1 215	102,8

*Prognoza USDA/FAS i Komisji Europejskiej dla UE-27.

Źródło: dane USDA/FAS oraz Komisji Europejskiej z 2012 roku.

*Prognosis USDA/FAS and the European Commission for EU-27.

Source: USDA/FAS data and the European Commission, 2012.

Obecnie największym producentem mięsa wieprzowego na świecie są Chiny, które w 2011 roku wyprodukowały 49,5 mln t wieprzowiny. Szacuje się, że w 2012 roku Chińczycy zwiększą produkcję do 51,6 mln t. Drugim producentem wieprzowiny na

świecie jest UE, która produkuje o połowę mniej mięsa od Chin. Trzecim producentem wieprzowiny na świecie są Stany Zjednoczone, które w porównaniu z Chinami wytwarzają o około 80% mniej wieprzowiny. Kolejnymi znaczącymi producentami trzody chlewnej są kolejno: Brazylia, Rosja i Wietnam. Dużym producentem wieprzowiny, podobnie jak Polska, jest także Kanada [Livestock... 2012].

Spożycie wieprzowiny na świecie od 2008 do 2011 roku wzrosło z 97,93 mln t, do 101,29 mln t. Szacunkowe dane wskazują, że w 2012 roku globalna konsumpcja wieprzowiny wzrośnie do 103,78 mln t. Różnica pomiędzy produkcją mięsa wieprzowego, a spożyciem będzie wynosić około 577 tys. t (tab. 2).

Tabela 2. Światowe spożycie wieprzowiny (tys. t)

Table 2. World consumption of pork (thous. t)

Kraje – Countries	Lata – Years					
	2008	2009	2010	2011	2012*	2012/2011
Świat – World	97 934	100 398	102 684	101 286	103 780	102,5
Chiny – China	46 691	48 823	51 157	50 004	51 995	104,0
UE-27 – EU-27	21 024	21 058	20 841	20 564	20 505	99,7
USA – USA	8 813	9 013	8 653	8 339	8 481	101,7
Rosja – Russia	2 842	2 719	2 835	2 940	2 999	102,0
Brazylia – Brazil	2 390	2 423	2 577	2 644	2 697	102,0
Japonia – Japan	2 486	2 467	2 488	2 522	2 528	100,2
Wietnam – Vietnam	1 880	1 936	1 940	1 995	2 035	102,0
Meksyk – Mexico	1 605	1 770	1 774	1 690	1 775	105,0
Korea Południowa South Korea	1 519	1 480	1 539	1 487	1 530	102,9
Filipiny – Philippines	1 270	1 298	1 358	1 358	1 364	100,4

*Prognoza USDA/FAS i Komisji Europejskiej dla UE-27.

Źródło: dane USDA/FAS oraz Komisji Europejskiej z 2012 roku.

*Prognosis USDA/FAS and the European Commission for EU-27.

Source: USDA/FAS data and the European Commission, 2012.

Chiny są jednocześnie największym producentem i konsumentem wieprzowiny na świecie. W 2011 roku spożyto tam 50 mln t mięsa wieprzowego. Popyt na to mięso w 2011 roku, znacznie przewyższył podaż surowca, co skutkowało importem do tego kraju 0,5 mln ton wieprzowiny. Przewiduje się, że w roku 2012 sytuacja ta się powtórzy.

Drugim największym konsumentem wieprzowiny na świecie jest UE, w której spożyto w 2011 roku około 20,56 mln t tego mięsa. W 2012 roku Komisja Europejska przewiduje nieznaczny spadek spożycia wieprzowiny do poziomu 20,51 mln t. W krajach Wspólnoty produkcja wieprzowiny przewyższa konsumpcję o prawie 2 mln t [Short... 2012].

Na trzecim miejscu pod względem wielkości spożycia mięsa wieprzowego na świecie plasują się Stany Zjednoczone. W 2011 roku konsumpcja wieprzowiny wyniosła

tam 8,34 mln t. Prognozowany w 2012 roku wzrost spożycia tego mięsa w USA miał wynieść 142 tys. t. Stany Zjednoczone, podobnie jak UE, produkują więcej, niż wynosi zapotrzebowanie na mięso wieprzowe, a generowana nadwyżka wynosi, podobnie jak w Unii, około 2 mln t.

Porównując dane z tabeli 1 i 2 można stwierdzić, że w 2012 roku do największych importerów wieprzowiny na świecie będą się zaliczać: Japonia (1,25 mln t), Rosja (0,9 mln t), a także Meksyk (0,56 mln t) i Chiny (0,4 mln t). Kraje te mogły stanowić pewne rynki zbytu dla takich eksporterów, jak UE (w tym Polska) czy też USA i Brazylia.

PRODUKCJA I SPOŻYCIE MIĘSA WIEPRZOWEGO W UNII EUROPEJSKIEJ

Polska odgrywa bardzo ważną rolę na unijnym rynku trzody chlewnej, ponieważ jest czwartym co do wielkości producentem mięsa wieprzowego we Wspólnocie. Największą ilość wieprzowiny w Unii produkują Niemcy. W 2011 roku było to 5,56 mln t, jednakże prognozy dla 2012 roku są nieco mniej korzystne i przewidują spadek produkcji o 0,3% (tab. 3).

Tabela 3. Produkcja mięsa wieprzowego w Unii Europejskiej (tysiące ton)
Table 3. Pork production in the European Union (thousands of tons)

Kraje – Countries	Lata – Years					
	2008	2009	2010	2011	2012*	2012/2011
Niemcy – Germany	5 114	5 241	5 443	5 564	5 550	99,7
Hiszpania – Spain	3 485	3 291	3 369	3 479	3 610	103,8
Francja – France	2 277	2 004	2 010	2 301	2 278	99,0
Polska – Poland	1 936	1 717	1 863	1 876	1 680	89,6
Dania – Denmark	1 707	1 583	1 666	1 718	1 630	94,9
Włochy – Italy	1 606	1 588	1 632	1 570	1 560	99,4
Holandia – Netherlands	1 318	1 275	1 288	1 347	1 320	98,0
Belgia – Belgium	1 056	1 082	1 123	1 108	1 120	101,1
Wielka Brytania United Kingdom	740	720	774	806	740	91,8
Węgry – Hungary	499	466	389	416	387	93,0
Czechy – Czech Republic	360	336	285	276	263	95,3
UE-27 – EU-27	22 573	21 279	22 011	22 354	22 523	100,8

*Prognoza USDA/FAS i Komisji Europejskiej dla UE-27.

Źródło: dane USDA/FAS oraz Komisji Europejskiej z 2012 roku.

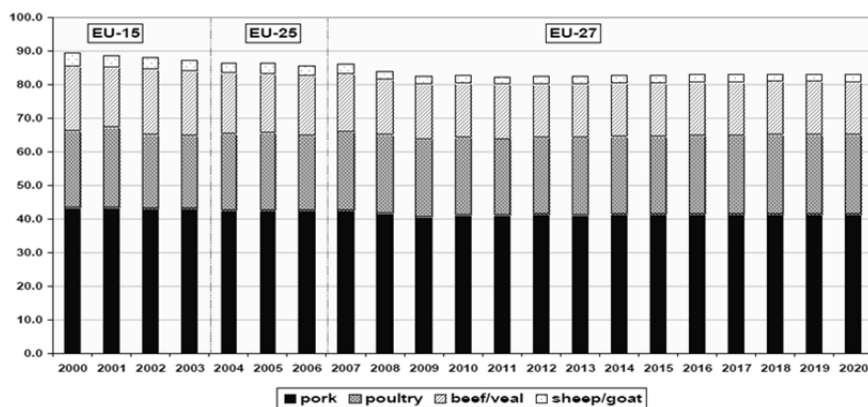
*Prognosis USDA/FAS and the European Commission for EU-27.

Source: USDA/FAS data and the European Commission, 2012.

Drugim co do wielkości rynkiem wieprzowiny w UE jest Hiszpania, która w 2011 roku wyprodukowała 3,48 mln t tego mięsa, a w roku 2012 prawdopodobnie wzrost produkcji wyniósł 3,8%. Trzecim producentem mięsa wieprzowego we Wspólnocie jest Francja, która wytworzyła w 2011 roku 2,3 mln t mięsa, a w 2012 roku przewidywano jednoprocenowy spadek produkcji do poziomu 2,28 mln t.

Polska jest czwartym producentem wieprzowiny w Unii, z produkcją w 2011 roku 1,88 mln t. Trudna sytuacja na krajowym rynku sprawiła, że pogłowie trzody chlewnej w marcu 2012 roku obniżyło się do poziomu 11,5 mln sztuk [Pogłowie... 2012]. W związku ze spadkiem pogłowia trzody, prognozy IERiGŻ-PIB dotyczące wielkości produkcji wieprzowiny w 2012 roku znacznie się zmniejszyły. Szacuje się, że w 2012 roku Polska wyprodukuje o 10,4% mięsa wieprzowego mniej, a produkcja spadnie do 1,68 mln t. Należy zauważyć, że jest to najgłębszy spadek w całej UE.

Na rysunku 1 przedstawiono spożycie mięsa w Unii Europejskiej w latach 2000-2020. Komisja Europejska szacuje, że do 2020 roku konsumpcja mięsa we Wspólnocie nie przekroczy 85 kg/mieszkańca. W 2020 roku najpopularniejszym mięsem spożywanym przez Europejczyków pozostanie wieprzowina, a jej spożycie będzie wynosić 41,6 kg/mieszkańca. Konsumpcja drobiu, podobnie jak wieprzowiny, również wzrośnie i będzie wynosić 23,6 kg/mieszkańca. Do wysokości 15,8 kg/osobę zmniejszy się natomiast spożycie wołowiny. Prognozuje się, że do 2020 roku w UE konsumpcja mięsa owiec i kóz spadnie, w porównaniu z 2000 rokiem o połowę, do około 2 kg/mieszkańca [Prospects... 2011].

Rys. 1. Spożycie mięsa w Unii Europejskiej w latach 2000-2020 (kg/osobę)

Źródło: dane Komisji Europejskiej.

Fig. 1. Total meat consumption in the European Union in 2000-2020 (kg/capita)

Source: European Commission data.

KONKURENCYJNOŚĆ CENOWA POLSKIEGO RYNKU WIEPRZOWINY NA TLE NAJWIĘKSZYCH PRODUCENTÓW UNIJNEGO RYNKU

Komparacja referencyjnych cen tusz wieprzowych pozwala porównać konkurencyjność cenową Polski w relacji do największych producentów na unijnym rynku wieprzowiny, z których najważniejsi to: Dania, Holandia oraz Niemcy.

W tabeli 4 przedstawiono ceny tusz wieprzowych w klasie E w przeliczeniu na 100 kg MPS (Masy Poubojowej Schłodzonej) w wybranych krajach UE. W tabeli umieszczono ceny rynkowe z marca, czerwca, września i grudnia. Porównanie cen zostało przeprowadzone dla wszystkich miesięcy roku, na podstawie danych Komisji Europejskiej i Zintegrowanego Systemu Rolniczej Informacji Rynkowej (ZSRIR).

Tabela 4. Ceny tusz wieprzowych w klasie E w wybranych krajach UE (€/100 kg)
Table 4. Prices of pig carcasses in class E in selected EU countries (€/100 kg)

Lata Years	UE-27 EU-27	Polska Poland	Niemcy Germany	Dania Denmark	Holandia Netherlands	Ceny w Polsce w % cen w: Prices in Poland as a % of prices in:			
						UE-27 EU-27	Niemczech Germany	Danii Denmark	Holandii Netherlands
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2008									
III	143,78	139,82	150,12	120,33	133,65	97,2	93,1	116,2	104,6
VI	163,94	174,24	172,09	138,26	153,37	106,3	101,2	125,1	113,6
IX	172,33	183,01	179,79	148,31	162,31	106,2	101,8	123,4	112,8
XII	144,36	150,27	150,82	125,21	133,79	104,1	99,6	120,0	112,3
2009									
III	138,00	140,00	141,00	114,00	125,24	101,4	98,8	122,6	111,0
VI	150,35	152,93	154,90	132,05	139,07	101,7	98,7	115,8	110,0
IX	148,40	151,55	150,44	130,22	135,88	102,1	100,7	117,2	112,0
XII	131,92	125,81	134,34	113,78	117,97	95,4	93,7	110,6	107,0
2010									
III	134,65	130,14	135,67	116,97	120,31	96,7	95,9	111,3	108,2
VI	150,75	145,54	156,29	141,48	141,15	96,5	93,1	102,9	103,3
IX	144,75	145,17	144,79	130,96	131,78	100,3	100,3	110,9	110,2
XII	139,44	133,66	149,40	126,26	132,14	95,9	89,5	105,9	101,2
2011									
III	149,09	142,80	151,19	134,02	136,11	95,8	94,5	106,6	104,9
VI	155,57	156,08	159,63	140,44	144,18	100,3	97,8	111,1	108,3
IX	154,84	153,55	158,10	139,12	141,26	99,2	97,1	110,4	108,7
XII	159,34	165,10	162,94	148,21	148,57	103,6	101,3	110,6	111,1

Tabela 4 – cd. / Table 4 – cont.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2012									
III	161,60	165,19	164,85	142,96	148,48	102,2	102,1	115,5	111,3
VI	167,83	174,21	168,91	157,44	152,65	103,8	103,1	110,7	114,1

Źródło: dane Komisji Europejskiej z 2012 roku.
Source: European Commission data, 2012.

W 2008 roku ceny świń w Polsce (z wyjątkiem lutego i marca) były wyższe od średniej ceny w Unii. Największa różnica została zanotowana w lipcu (9%). W porównaniu z Niemcami, polscy producenci otrzymywali w 2008 roku niższą cenę ze sprzedaży świń (oprócz czerwca, lipca i września). Najwyższą dysproporcję odnotowano w lutym (11%). W zestawianiu z cenami w Polsce, w 2008 roku niższe ceny trzody chlewnej otrzymywali Duńczycy i Holendrzy. Producenci z Danii sprzedawali tuczniki taniej od około 14% w lutym, kwietniu i październiku, do nawet 32% w lipcu. Holenderscy hodowcy otrzymywali, w porównaniu z polskimi, niższe ceny – od około 1% w lutym do 17% w lipcu.

W 2009 roku ceny żywca wieprzowego w Polsce, analogicznie jak w 2008 roku, były wyższe w zestawieniu ze średnią unijną (1-3%). Wyjątek stanowiły miesiące: luty, październik i grudzień, w których cena rynkowa trzody chlewnej w kraju była o 3%, 1% i 5% niższa od średniej ceny obliczonej dla 27 państw Wspólnoty. Przez ponad połowę 2009 roku ceny świń w Polsce były niższe od cen w Niemczech, a największe odchylenia zarejestrowano w lutym i grudniu. W miesiącach tych żywiec wieprzowy w Niemczech był droższy o ponad 7% i 6%. Producenci z Danii, w 2009 roku, otrzymywali niższe ceny za oferowane tuczniki, od około 11% w grudniu do blisko 23% w marcu. Producenci z Holandii, w zestawieniu z polskimi, otrzymywali średnio od 6% (luty) do 12% (styczeń, kwiecień, lipiec i wrzesień) mniej pieniędzy za sprzedany żywiec wieprzowy.

W 2010 roku nastąpiła zmiana tendencji na polskim i unijnym rynku, a ceny trzody chlewnej były niemal przez cały rok niższe od średnich cen w UE-27, od ponad 3% w marcu i lipcu do około 8% w lutym i maju. Jedynie w sierpniu i we wrześniu cena wieprzowiny w kraju była wyższa od średniej unijnej, jednakże różnice były nieznaczne i wynosiły poniżej 1%. Wysokie ceny trzody chlewnej w 2010 roku notowali Niemcy. Za 100 kg Masy Poubojowej Schłodzonej płacono od 1% (sierpień) do nawet 12% (luty, maj) więcej niż w Polsce. Jedynie we wrześniu ceny w Polsce i Niemczech były bardzo zbliżone, a różnica wynosiła poniżej 0,5%. Ceny świń w Danii i Holandii w 2010 roku były niższe niż w Polsce. W Danii tuczniki kosztowały mniej, od 3% (czerwiec) do niemal 15% (styczeń), natomiast w Holandii różnice te wynosiły od około 1% (grudzień) do mniej więcej 10% (wrzesień).

W całym 2011 roku ceny wieprzowiny były wysokie, a sytuacja na poszczególnych rynkach mięsa wieprzowego w Unii była podobna do tej z 2010 roku. Podobnie jak w 2010 roku, w 2011 roku również ceny trzody chlewnej w kraju były niższe od średniej ceny we Wspólnocie. Dysproporcje cenowe dochodziły do 8% (luty) na niekorzyść Polski. W Niemczech w 2011 roku ceny świń były dużo wyższe niż w Polsce. Najwyższa zanotowana różnica wyniosła prawie 12% (luty i maj).

Na rynku mięsa wieprzowego w Danii i Holandii nie zanotowano głębszych zmian. Obserwowano w tych krajach stosunkowo niskie ceny świń w porównaniu z cenami obowiązującymi w Polsce. Duńscy hodowcy sprzedawali żywca wieprzowego taniej niż polscy, a wyliczenia wskazują, że różnice w wysokości cen wynosiły od 6% w listopadzie do 12% w lipcu. Podobna sytuacja wystąpiła na rynku holenderskim. Dysproporcje cenowe w stosunku do Polski zawierały się w przedziale od 5% (luty, marzec i listopad) do 11% (grudzień).

Od początku 2012 roku zaczęto notować bardzo wysokie ceny trzody chlewnej w całej Unii Europejskiej. Nastąpiła zmiana niekorzystnej tendencji rynkowej z lat 2010-2011 i ponownie jak w latach 2008-2009 ceny na krajowym rynku mięsa wieprzowego były wyższe od średnich cen w Unii. Średnia cena świń obliczona dla UE-27 w styczniu wynosiła 151,41 €/100 kg i była niższa o 3,73 € od ceny w Polsce.

W kolejnych miesiącach roku, tj. do czerwca, obserwowano systematyczny wzrost cen wieprzowiny w całej Wspólnocie. W czerwcowym notowaniu średnia cena w Unii wynosiła 167,83 €/100 kg, a w Polsce 174,21 €/100 kg. W porównaniu z czerwcem 2011 roku średnie ceny w UE wzrosły o prawie 8%, a w Polsce o niemal 12%. W III kwartale wzrostowa tendencja cen utrzymała się. Dość istotną obniżkę cen, zgodnie z przewidywaniami Małkowskiego i in. [2012], zaobserwowano dopiero pod koniec IV kwartału 2012 roku.

W I kwartale 2012 roku ceny świń w Polsce były wyższe od cen notowanych w Niemczech, co stanowiło kontynuację tendencji zapoczątkowanej w grudniu 2011 roku. Zmiana tego trendu nastąpiła dopiero w kwietniu i maju. W czerwcu ceny w Polsce ponownie były wyższe niż w Niemczech. W pierwszej połowie 2012 roku producenci duńscy i holenderscy sprzedawali tuczniki po niższych cenach od polskich hodowców. Znowu powtórzyła się sytuacja z lat ubiegłych, co potwierdziło, że zarówno Duńczycy, jak i Holendrzy są bardzo konkurencyjni na rynku mięsa wieprzowego w UE.

Znaczną poprawę sytuacji na rynku trzody chlewnej w 2012 roku potwierdzają również ceny prosiąt. Średnia cena prosiąt w UE w czerwcu 2012 roku wzrosła, w porównaniu z analogicznym okresem w 2011 roku, o ponad 26%, z poziomu 37,15 €/sztukę do wysokości 46,95 €/sztukę. Największy wzrost cen prosiąt we Wspólnocie europejskiej został odnotowany w Hiszpanii. Ceny w czerwcu 2012 roku wzrosły w zestawieniu z rokiem poprzednim o około 69%. Na kolejnych miejscach, ze względu na wzrost cen prosiąt, znalazły się Szwecja oraz Polska. W Szwecji ceny prosiąt w badanym okresie wzrosły o 44,6%, a w Polsce wzrost cen prosiąt wyniósł 43,8%. Polskie prosięta były i są nadal dużo tańsze od szwedzkich, a ich cena w czerwcu 2011 roku wzrosła z poziomu 28,60 €/sztukę do 41,14 €/sztukę rok później. Należy zauważyć, że prosięta z Polski są jednymi z najtańszych w Unii. Niższe ceny prosiąt w czerwcu 2012 roku były notowane tylko w: Portugalii, Francji, Holandii i Hiszpanii. Podobny, bardzo wysoki, wzrost cen prosiąt zaobserwowano w Holandii, na Węgrzech i w Finlandii. Ceny wzrosły tam w analizowanym okresie kolejno o: 35,0%, 34,1%, 34,0%. Z pośród tych trzech krajów, w czerwcu 2012 roku najdroższe prosięta były w Finlandii (57,06 €/sztukę), a najtańsze w Holandii (38,48 €/sztukę) [www.ec.europa.eu].

OPLACALNOŚĆ PRODUKCJI ŻYWCA WIEPRZOWEGO W POLSCE I WYBRANYCH PAŃSTWACH UNII EUROPEJSKIEJ

Oplacalność produkcji świń jest warunkowana w dużej mierze poprzez wysokość cen żywca i cen prosiąt. Im wyższą cenę otrzymuje producent, tym większy generuje przychód, co wpływa bezpośrednio na zwiększenie stopnia rentowności produkcji trzody chlewnej, a jest również związane ze skalą produkcji.

Ważnym czynnikiem determinującym poziom oplacalności produkcji żywca wieprzowego jest także wysokość cen pasz i pozostałych środków do produkcji rolnej. Silne wahania cen środków produkcji, a w szczególności cen pasz, wpływają na znaczne zmiany poziomu kosztów ponoszonych przez hodowców, co znacząco pogarsza rentowność tuczu trzody chlewnej [Knecht i Środoń 2011, 2012].

Metod oceny stopnia oplacalności produkcji żywca wieprzowego jest wiele. Najpopularniejszą z nich jest porównanie cen i kosztów produkcji. Kalkulacja dochodu rolniczego w prosty sposób ukazuje, czy tucz trzody chlewnej jest zyskowy, czy też przynosi straty [Grochowski i Grabowski 1983, Szymańska 2007, Skarżyńska 2011].

Oceny oplacalności produkcji żywca wieprzowego dokonuje się również przez porównanie dynamiki cen trzody chlewnej i środków do produkcji rolnej, co pozwala na wyliczenie „nożyc cen”. Bardzo istotnym miernikiem oplacalności są również relacje cen żywca do cen środków produkcyjnych, najczęściej zbóż (jęczmień, żyto) czy pasz (mieszanki pełnoporcjowe) [Miller i Hayenga 2001, Miller i in. 2001, Hermesch i in. 2003].

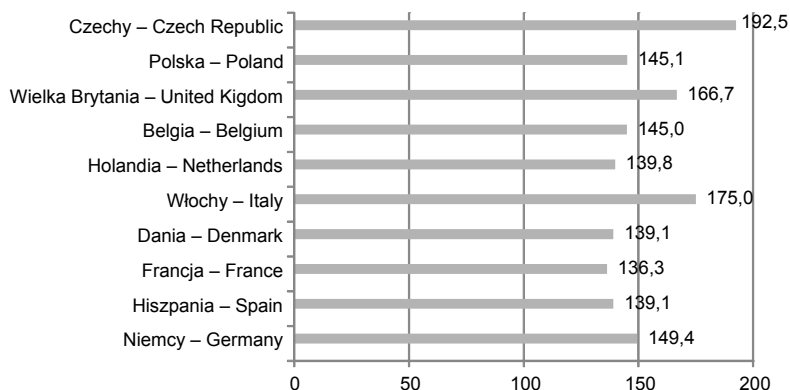
W chowie i hodowli trzody chlewnej wyróżniamy dwa cykle produkcyjne: zamknięty i otwarty. Cykl zamknięty polega na utrzymywaniu stada podstawowego loch produkujących prosięta z przeznaczeniem na dalszy tucz w obrębie jednego gospodarstwa. W otwartym cyklu produkcyjnym gospodarstwa dzieli się na dwa typy. W pierwszym przypadku hodowca utrzymuje stado podstawowe loch i produkuje prosięta z przeznaczeniem na sprzedaż. W drugim zaś producent kupuje prosięta, które są tuczone do uzyskania określonej masy ciała [Środoń i in. 2011].

Specyfika każdego z opisanych cykli produkcyjnych wpływa w znaczącym stopniu na poziom kosztów ponoszonych przez producentów. Koszt wyprodukowania prosięcia w cyklu zamkniętym jest z reguły niższy od kosztu jego zakupu do tuczu prowadzonego w cyklu otwartym. Hodowcy produkujący w cyklu zamkniętym nie są więc uzależnieni od cen rynkowych prosiąt, co sprawia, że w momencie wysokich notowań cen prosiąt ten rodzaj działalności jest bardziej rentowny.

Najwyższymi kosztami ponoszonymi przez producentów są koszty pasz, które mogą stanowić nawet do 75% ogółu wydatków ponoszonych na utrzymanie świń. Koszty pasz są uzależnione głównie od cen zbóż. Im wyższe są ceny zbóż i pozostałych komponentów służących do produkcji pasz, tym wyższe są koszty żywienia zwierząt oraz tym mniejszy jest ewentualny zysk hodowcy [Szymańska 2006].

Na rysunku 2 przedstawiono koszty produkcji trzody chlewnej w Polsce i wybranych krajach UE w 2010 roku, w przeliczeniu na 100 kg Masy Poubojowej Schłodzonej tusz w klasie E. W ramach kosztów bezpośrednich uwzględniono koszty pasz, wymiany stada, inseminacji oraz lekarstw, środków i usług weterynaryjnych.

W skład kosztów pośrednich, zgodnie z klasyfikacją stosowaną przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej w Warszawie, wchodziły koszty energii elektrycznej, koszt utrzymania budynków i urządzeń, a także koszty ogólnogospodarcze.

Rys 2. Koszt produkcji trzody chlewnej w wybranych krajach UE w roku 2010 (€/100 kg)

Źródło: Hoste [2012] i obliczenia własne.

Fig. 2. Pig production cost in selected EU countries in 2010 (€/100 kg)

Source: Hoste [2012] and own calculations.

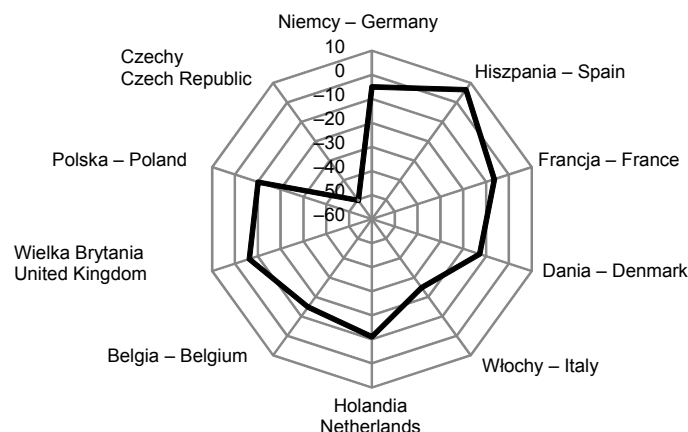
Najwyższe koszty produkcji świń ponosili w 2010 roku Czesi – 192,5 €/100 kg MPS. Wysokie nakłady związane z tuczem trzody chlewnej ponosili w 2010 roku również Włosi i Brytyjczycy, którzy na wyprodukowanie 100 kg MPS wydawali kolejno 175,0 € i 166,7 €.

Produkcja wieprzowiny była kosztochłonna również w Niemczech, Polsce i Belgii, gdzie nakłady te wynosiły w 2010 roku około 149,4 €, 145,1 € oraz 145,0 €. W pozostałych państwach, takich jak: Dania, Holandia, Francja i Hiszpania koszt produkcji trzody chlewnej w 2010 roku nie przekroczył 140,0 €/100 kg MPS. Najniższe koszty produkcji mięsa wieprzowego w Unii Europejskiej ponosili Francuzi. W 2010 roku średni nakład wyniósł tam zaledwie 136,3 €.

Na rysunku 3 ukazano opłacalność produkcji świń w wybranych krajach UE w 2010 roku. Miarą opłacalności stał się wynik finansowy w postaci średniego zysku lub straty ze sprzedaży 100 kg MPS, który osiągnęli producenci w analizowanych krajach. Do obliczeń zostały uwzględnione średnie referencyjne ceny trzody chlewnej w wadze poubojowej schłodzonej w klasie E.

Na podstawie zgromadzonych danych można stwierdzić, że produkcja mięsa wieprzowego w większości krajów Wspólnoty była nierentowna. Największe straty z produkcji tuczników ponosili Czesi, którzy z powodu najwyższych kosztów produkcji tracili średnio około 50 € na każdych 100 kg sprzedanej masy poubojowej tuszy.

Podobna sytuacja była we Włoszech, gdzie hodowcy również generowali wysokie straty, jednakże w porównaniu z Czechami były one o połowę mniejsze i wyniosły blisko 25 €/100 kg MPS. Spore straty w 2010 roku ponosili: Belgowie, Duńczycy, Holendrzy i Polacy. Wyprodukowanie 100 kg MPS w tych krajach powodowało powstanie straty w wysokości około 15 €, 13 €, 11 € i 10 €. Podobne wyniki sprzedaży żywca wieprzowego osiągnęli Brytyjczycy i Francuzi, którzy notowali straty w wysokości około 6 €/100 kg MPS. Nieco mniejsze straty, w wysokości 5 €/100 kg MPS, ponosili natomiast Niemcy [Hoste 2012].

Rys. 3. Opłacalność produkcji świń w wybranych krajach UE w 2010 roku (€/100 kg)

Źródło: obliczenia własne.

Fig. 3. Profitability of pig production in selected EU countries in 2010 (€/100 kg)

Source: own calculations.

Jedyny kraj UE, w którym produkcja wieprzowiny w 2010 roku była opłacalna to Hiszpania. Niskie koszty produkcji, a także stosunkowo wysoka cena żywca sprawiły, że w kraju tym hodowcy notowali zysk ze sprzedaży w wysokości prawie 7 € na każdych 100 kg sprzedanej Masy Poubojowej Schłodzonej.

PODSUMOWANIE

Polska jest jednym z największych producentów mięsa wieprzowego w Unii Europejskiej i plasuje się na czwartym miejscu, po Niemczech, Hiszpanii i Francji. Rynek mięsa wieprzowego w kraju znajduje się w trudnej sytuacji. Brak opłacalności produkcji jest jednym z czynników, który sprawia, że hodowcy rezygnują z utrzymania świń, przyczyniając się do spadku поголовья trzody chlewnej. W związku ze zmniejszeniem się поголовья trzody chlewnej w IV kwartale 2012 roku do wysokości zaledwie 11,1 mln sztuk, prognozuje się znaczny spadek produkcji wieprzowiny w kraju. Od początku 2012 roku obserwowano wzrost cen trzody chlewnej oraz cen prosiąt nie tylko w kraju, lecz także w całej UE. W 2012 roku nastąpiła zmiana tendencji na rynku polskim i notowane ceny świń były wyższe od średnich cen w całej Wspólnocie. Ponadto zmniejszyła się w znacznym stopniu dysproporcja pomiędzy cenami prosiąt, które są porównywalne do średniej UE-27. Sytuacja na polskim rynku mięsa wieprzowego, w porównaniu z innymi producentami w Unii Europejskiej, nie jest zbyt korzystna. Biorąc pod uwagę ceny sprzedaży żywca wieprzowego i koszty jego produkcji, bardziej sprzyjające warunki do utrzymania świń mają producenci z Hiszpanii, Niemiec, Francji i Wielkiej Brytanii. Jedną z przyczyn niesprzyjającej koniunktury na rynku trzody chlewnej i spadku pro-

dukcji mięsa wieprzowego w Polsce oraz w UE w ostatnich latach był wzrost cen zbóż oraz pogorszenie relacji cen trzoda chlewna – pasze.

LITERATURA

- Agricultural Outlook 2012-2021. 2012. OECD-FAO.
- Grochowski Z., Grabowski S., 1983. Koszty i opłacalność produkcji rolnej, *Ekonomika rolnictwa – zarys teorii*. Red. A. Woś, F. Tomczak. PWRiL, Warszawa.
- Hermesch S., Kanis E., Eissen J., 2003. Economic weights for feed intake in the growing pig derived from a growth model and an economic model. *J. Anim. Sci.* 81, 895-903.
- Hoste R., 2012. Managing pig production costs key to profitability. *Pig International*. The voice of the pig industry. 1-2, 18-19.
- Knecht D., Środoń S., 2011. Opłacalność produkcji trzody chlewnej w 2010 roku. *Przegląd Hodowlany*, 4, 1-5.
- Knecht D., Środoń S., 2012. Czynniki wpływające na opłacalność produkcji trzody chlewnej w 2011 roku. *Przegląd Hodowlany* 3-4, 11-14.
- Kozera M., 2010. Ekonomiczne uwarunkowania rozwoju produkcji mięsa wieprzowego na świecie. *J. Agribus. Rural Dev.* 2 (16), 85-92.
- Livestock and Poultry: World Markets and Trade. 2012. United States Department of Agriculture. Foreign Agricultural Service 4, 1-23.
- Małkowski J., Rycombel D., Zawadzka D., 2012. Aktualny i przewidywany stan rynku wieprzowiny. *Rynek mięsa – Stan i Perspektywy* 42, 5-17.
- Miller G., Song Y., Bahnson P., 2001. An economic model for estimating batch finishing system profitability with an application in estimating the impact of preventive measures for porcine respiratory disease complex. *J. Swine Health Prod.* 9 (4), 169-177.
- Miller D., Hayenga M., 2001. Price Cycles and Asymmetric Price Transmission in the U.S. Pork Market. *Am. J. Agric. Econ.* 83 (3), 551-562.
- Pogłowie trzody chlewnej według stanu w końcu marca 2012 roku. *Informacja sygnałna*. 2012. GUS, Warszawa.
- Prospects for agricultural markets and income in the EU 2011-2020. 2011. European Commission. Directorate-General for Agriculture and Rural Development. 5-28.
- Short Term Outlook for arable crop, meat and dairy markets. 2012. European Commission. Directorate-General for Agriculture and Rural Development.
- Skarżyńska A., 2011. Skala produkcji rolniczych działalności produkcyjnych, a ich opłacalność. *Rocz. Nauk Roln. Ser. G*, 98, 7-21.
- Środoń S., Jasiński L., Jankowska-Mąkosa A., Knecht D., 2011. Opłacalność tuczu trzody chlewnej. *Zesz. Nauk. UP Wroc. Biol. Hod. Zwierz.* 63, 583, 333-345.
- Szymańska E., 2006. Uwarunkowania wzrostu produkcji żywca wieprzowego w Polsce. *Pr. Nauk. AE Wroc.* 2, 1118, 405-410.
- Szymańska E., 2007. Opłacalność produkcji żywca wieprzowego w Polsce po integracji z UE. *Problemy rolnictwa światowego. Rolnictwo i gospodarka żywnościowa Polski w ramach Unii Europejskiej* 15, 146-157.
- www.ec.europa.eu.

**STATE OF SELECTED BRANCHES OF PORK PRODUCTION SECTOR
IN POLAND COMPARED TO THE MAIN PRODUCERS
IN THE EUROPEAN UNION**

Summary. The article presents the situation of selected branches of pork production sector in Poland against the largest pork producers in the European Union. The volume of production and prices of pigs was analysed. Finally, the cost of pig production and the level of profitability in selected member countries of the Community were compared.

Key words: pig meat market, pork production and consumption, pig prices, costs of pig production, profitability

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 21.03.2013

Do cytowania – For citation: Knecht D., Środoń S., 2013. Sytuacja wybranych elementów sektora produkcji mięsa wieprzowego w Polsce na tle najważniejszych producentów w Unii Europejskiej. J. Agribus. Rural Dev. 1(27), 119-131.